

Markku Kuisma

Linjajohtaja, dosentti
Ensihoidon linja HUS Akuutti ja Helsingin
yliopisto

Ensihoitolääketieteen yliopistollinen lisäkoulutusohjelma

– kouluttajan näkökulma

Kokemukset ensihoitolääketieteen lisäkoulutusohjelmasta ovat olleet positiivisia ja sen myötä ensihoitolääkäreiden hoitokäytännöt ovat yhtenäistyneet. Lisäkoulutusohjelman kesto on vähintään kaksi vuotta sisältäen sekä käytännön työtä että teoreettista koulutusta. Seuraavassa kahdessa artikkelissa tutustumme ensihoitolääketieteen lisäkoulutukseen sekä kouluttajan että koulutettavan näkökulmasta.

Koulutusohjelma keskittyy päivystävän ensihoito-lääkärin osaamistarpeisiin.

Ensihoitolääketieteen yliopistollinen lisäkoulutusohjelma perustettiin vuonna 2015, ja samalla se korvasi Lääkäriliiton myöntämän ensihoidon erityispätevyysohjelman. Viimeiset erityispätevydet myönnettiin vuoden 2015 lopussa. Lisäkoulutusohjelma hyväksyttiin ensin Helsingin ja Kuopion yliopistoissa, sitten Turun ja lopuksi Tampereen ja Oulun yliopistoissa. Kohderyhmäksi määritettiin anesthesiologian, anesthesiologian ja tehohoidon sekä akuuttilääketieteen erikoislääkärit. Ensimmäinen teoreettinen moduuli järjestettiin Helsingissä marraskuussa 2015 ja ensimmäinen valtakunnallinen tentti helmikuussa 2017.

Lisäkoulutusohjelman tavoitteena on tuottaa osaamista työelämän tarpeisiin ensihoitolääkärin tehtävissä (taulukko 1). Koulutusohjelma keskittyy päivystävän ensihoitolääkärin osaamistarpeisiin, mutta mukana ovat nykyään myös ensihoidon vastuulääkärin tehtävät. Koulutuksen

käytännön palvelu suoritetaan ensihoidon operatiivisissa lääkäriyksiköissä, jotka Suomessa ovat ainoita mahdollisia paikkoja tarvittavan koulutuksen hankkimiseen. Koulutusohjelman kesto on vähintään kaksi vuotta kokopäiväistä käytännön koulutusta ensihoidon yksikössä. Tästä vähintään vuosi tulee suorittaa yliopistosairaalan ensihoidon yksikössä, jossa kouluttajalla tulee olla vähintään lääketieteen tohtorin pätevyys sekä ensihoitolääketieteen erityispätevyys tai lisäkoulutus suoritettuna. Keskussairaalatasoisessa ensihoidon yksikössä suoritettavaa ensihoitopalvelua voidaan hyväksyä yksi vuosi, mikäli palvelu on suoritettu päätoimisena yksikössä, jossa kouluttajalla on ensihoitolääketieteen erityispätevyys tai lisäkoulutusohjelma suoritettuna.

Koulutettavalle nimetään lähiohjaaja yksiköstä, jossa koulutusta kulloinkin suoritetaan. Lähiohjaaja vastaa ohjauksen, oppimisprosessin seurannan ja osaamisen arvioinnin toteutumista koulutuksen vastuuhenkilön tuella. Lähiohjaus

on jatkuva prosessi, mutta sen lisäksi koulutettava ja lähiohjaaja tapaavat kahdesti vuodessa. Seurannan runkona käytetään henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Osaamisen arviointi tapahtuu työyksikössä referenssinä sairaanhoitopiirin ensihoidon ohjeistus ja toimintakäytännöt, teoreettisten koulutusmoduulien yhteydessä sekä kuulustelussa. Kuulustelu on valtakunnallinen, ja ainakin toistaiseksi se järjestetään erikseen sovitavina ajankohtina eikä säännönmukaisesti erikoislääkärikoulutuksen kuulustelun yhteydessä.

Teoriakoulutuksen kivijalan muodostavat viisi kaksipäiväistä moduulia (taulukko 2). Yliopistosairaalat ovat keskenään sopineet moduulien järjestämistä vastuusta ja sisällön yksityiskohdista. Moduulien suorittaminen on pakollista, mutta yhden moduulin voi korvata SSAI:n Critical Emergency Medicine koulutusohjelman suorittamisella. Moduulit järjestetään kullakin yliopistopaikkakunnalla on-site koulutuksina. Koulutus tilaisuuksissa koulutettavat myös verkostoituvat, mikä on oleellinen etu ajatellen jatkossa tapahtuvaa valtakunnallista yhteistyötä.

Koulutusvastaavina toimivat Sanna Hoppu (TaY), Lasse Raatiniemi (OY), Timo Iirola (TY), Jouni Kurolo (KY) ja Markku Kuisma (HY). Yhteistyö ja koordinointi koulutusvastaavien kesken on tiivistä. Kaksi koulutusvastaavista toimii vuorollaan tentaattoreina.

Kouluttajan näkökulmasta kuuden vuoden kokemukset koulutusohjelmasta ovat olleet hyvin myönteisiä. Haasteellisinta oli saada kou-

lutusohjelma perustetuksi kaikissa viidessä yliopistossa. Suuri kiitos kuuluu anestesiologian ja tehohoidon professoreille, jotka tukivat hanketta. Koulutusohjelma on merkittävästi yhtenäistänyt ensihoidossa toimivien lääkäreiden osaamisohjaa ja käytänteitä. On-site moduulit ovat saaneet koulutettavilta hyvät arviot, ja ne ovat olleet myös kouluttajille antoisia. Merkittävin kehittämisalue on lähiohjaus, jonka määrää tulee lisätä ja sisältöä systematisoida.

Koska lisäkoulutusohjelman suorittamiseen ei ole allokoitu koulutusvirkoja, on käytännön palveluiden suorittaminen ruuhkautunut. Tyypillinen järjestely käytännön palveluiden mahdollistamiseksi on ollut ketjutettu loma- tai virkavapaasijaisuus ellei koulutettavalla itsellään ole ollut virkaa ensihoidossa. Toisaalta koulutuspaikkojen rajallisuus on estänyt ylikoulutuksen. Kaikki koulutusohjelmaan haluavat eivät ehkä ole sisäistäneet sitä, että koulutettavien määrää säädellään juuri työnantajan tarpeiden mukaan. Haasteeksi voidaan myös katsoa erilaiset vapautushakemukset käytännön palveluiden tai moduulien suorittamisesta perustuen koulutettavan esittämiin korvaaviin suorituksiin. Korvaamismahdollisuuksia on hyvin rajallisesti, ja ne kaikki on selkeästi kirjattu yliopiston hyväksymään opetussuunnitelmaan. Lähtökohtaisesti tullessaan hyväksytyksi koulutusohjelmaan koulutettava sitoutuu suorittamaan kaikki palvelut ja teoria-koulutukset opintosuunnitelman mukaisesti. ■

Seurannan runkona käytetään henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Taulukko 1. Osaamistavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on, että erikoislääkäri ensihoitolääketieteen lisäkoulutusohjelman suoritettuaan

1. on perehtynyt ensihoidon alalla tarvittavaan teoreettiseen tietoon
2. on saanut riittävät kliiniset tiedot ja taidot toimiakseen itsenäisenä ensihoitolääkärinä
3. kykenee toimimaan asiantuntijana oman alansa ja reuna-alueiden erityiskysymyksissä
4. on saanut riittävät tiedot ensihoidossa käytetystä lääketieteellisestä ja muusta tarpeellisesta teknologiasta
5. kykenee ensihoitolääketieteen ja ensihoitopalvelun moniammatilliseen kehittämis- ja perustyöhön
6. on saanut riittävät tiedot ensihoitopalvelun suunnittelusta toiminnasta ja johtamisesta ml. suunnontomuusvalmius
7. on perehtynyt ensihoitoon liittyviin eettisiin kysymyksiin
8. on perehtynyt ensihoitolääketieteen tutkimustyön erityispiirteisiin

Taulukko 2. Teoriakoulutus

Lisäkoulutusohjelmaan sisältyy oman sisäisen viikkokoulutuksen lisäksi 60 tunnin laajuinen yliopistosairaaloitten ensihoidon yksiköiden järjestämä moduulirakenteinen koulutus, jonka teemat ovat seuraavat:

1. Ensihoidon päätöksenteko, diagnostiset apuvälineet ja ryhmätyöskentely
2. Häätokeskus, ensihoitopalvelun toiminta, ensihoidon perustaidot
3. Erytistilanteissa toimiminen, taktiikka, viranomaisyhteistyö
4. Tehohoitolääketieteen ja ensihoitolääketieteen yhteiset teemat.
5. Toimiminen poikkeavissa olosuhteissa: suunnontomuus ja katastrofivalmius, CBRNE sekä poikkeusolot. Ensihoidon vastuulääkärin tehtävät.